

Wstęp do Programowania potok funkcyjny

Marcin Kubica
kubica@mimuw.edu.pl

2010/2011

Outline

1 Wstęp

- Sprawy organizacyjne
- Programowanie jako dziedzina magii
- Pojęcie algorytmu
- Języki programowania są wszędzie

Zasady zaliczenia

- Kolokwia
- Laboratoria
- Prace domowe
- Zwolnienia z egzaminu

Materiały

- Skrypt
<http://www.mimuw.edu.pl/~kubica/wpf/>
- Moodle
<https://moodle.mimuw.edu.pl/>
- Slajdy
<http://smurf.mimuw.edu.pl/drupal6/>

Czym jest magia?

Czym jest programowanie?

Zobaczmy, że jest ono dziedziną **magii!**

Ale czym jest magia?

Definition (Encyklopedia powszechna PWN)

Magia — zespół działań, zasadniczo pozaempirycznych, symbolicznych, których celem jest bezpośrednie osiągnięcie [...] pożądanych skutków [...].

Czym jest magia?

Czym jest programowanie?

Zobaczmy, że jest ono dziedziną **magii!**

Ale czym jest magia?

Definition (Encyklopedia powszechna PWN)

Magia — zespół działań, zasadniczo pozaempirycznych, symbolicznych, których celem jest bezpośrednie osiągnięcie [...] pożądaných skutków [...].

Czym jest magia? c.d.

Definition (Nowa encyklopedia powszechna PWN)

Wyróżniamy przy tym następujące składniki działań magicznych:

- zrytualizowane działania (manipulacje),
np. włączanie i wyłączanie komputerów,
- materialne obiekty magiczne (amulety, eliksiry itp.),
np. indeksy, legitymacje i obiegówki,
- reguły obowiązujące przy praktykach magicznych (zasady czystości, reguły określające czas i miejsce rytuałów),
np. zakaz jedzenia i picia w laboratorium oraz jego godziny otwarcia
- formuły tekstowe mające moc sprawczą (zaklęcia),
np. **programy komputerowe!**

Czym jest magia? c.d.

Definition (Nowa encyklopedia powszechna PWN)

Wyróżniamy przy tym następujące składniki działań magicznych:

- zrytualizowane działania (manipulacje),
np. włączanie i wyłączanie komputerów,
- materialne obiekty magiczne (amulety, eliksiry itp.),
np. indeksy, legitymacje i obiegówki,
- reguły obowiązujące przy praktykach magicznych (zasady czystości, reguły określające czas i miejsce rytuałów),
np. zakaz jedzenia i picia w laboratorium oraz jego godziny otwarcia
- formuły tekstowe mające moc sprawczą (zaklęcia),
np. **programy komputerowe!**

Czym jest magia? c.d.

Definition (Nowa encyklopedia powszechna PWN)

Wyróżniamy przy tym następujące składniki działań magicznych:

- zrytualizowane działania (manipulacje),
np. włączanie i wyłączenie komputerów,
- materialne obiekty magiczne (amulety, eliksiry itp.),
np. indeksy, legitymacje i obiegówki,
- reguły obowiązujące przy praktykach magicznych (zasady czystości, reguły określające czas i miejsce rytuałów),
np. zakaz jedzenia i picia w laboratorium oraz jego godziny otwarcia
- formuły tekstowe mające moc sprawczą (zaklęcia),
np. **programy komputerowe!**

Czym jest magia? c.d.

Definition (Nowa encyklopedia powszechna PWN)

Wyróżniamy przy tym następujące składniki działań magicznych:

- zrytualizowane działania (manipulacje),
np. włączanie i wyłączenie komputerów,
- materialne obiekty magiczne (amulety, eliksiry itp.),
np. indeksy, legitymacje i obiegówki,
- reguły obowiązujące przy praktykach magicznych (zasady czystości, reguły określające czas i miejsce rytuałów),
np. zakaz jedzenia i picia w laboratorium oraz jego godziny otwarcia
- formuły tekstowe mające moc sprawczą (zaklęcia),
np. **programy komputerowe!**

Programy jako zaklęcia magiczne

- Programy to zaklęcia zapisane w specjalnym języku (tzw. języku programowania)
- Programy działają na **procesy obliczeniowe**.
- Procesy obliczeniowe to rodzaj **duchów** mieszkających w komputerach.
- Czy na pewno? A czym są duchy?

Procesy obliczeniowe jako duchy

Definition (Duchy)

Charakterystyka duchów:

- Niematerialne.
- Potencjał intelektualny.
- Zdolność do komunikowania się ze światem realnym.
- Moc sprawcza.

Procesy obliczeniowe posiadają wszystkie te cechy!

Kilka podstawowych pojęć

Program zakłęcie zapisane w języku programowania.

Programowanie formułowanie programu mającego osiągnąć zamierzony cel.

Weryfikacja sprawdzenie, że program osiąga zamierzony cel.

Testowanie szukanie kontr-przykładu, że program nie osiąga zamierzonego celu.

Algorytm sposób działania procesu obliczeniowego wyrażony przez program.

program = algorytm + język programowania

Muhammad Ibn Mūsā al-Khwārizmī (ok. 780–850 r. n.e.)

- Perski matematyk, geograf i astronom działający w *Domu Mądrości* za czasów kalifa Al-Ma'mūna.
- Przyczynił się do upowszechnienia zapisu pozycyjnego i cyfr „arabskich”.
- Autor m.in. „Zasad redukcji i przenoszenia” (*Kitāb al-jabr wa'l-muqābala*), od której pochodzi słowo *algebra*.
- Od jego nazwiska pochodzi słowo **algorytm** (al-Khwārizmī, Al-Chuwarizmi, Alchwarizmi, Algorithmi, Algorithmus).

Metody rozwiązywania równań kwadratowych

- Liczby utożsamiamy tu z długościami odcinków.
- Mnożenie odpowiada powierzchni prostokątów.
- W tych czasach pojęcie liczb ujemnych i zera nie było jeszcze znane.

a	b	c	równanie	przykład	metoda
+	+	+	$ax^2 + bx + c = 0$	—	—
+	+	0	$ax^2 + bx = 0$	—	—
+	+	—	$ax^2 + bx = c$	$x^2 + 10x = 39$	metoda 1
+	0	+	$ax^2 + c = 0$	—	—
+	0	0	$ax^2 = 0$	—	—
+	0	—	$ax^2 = c$	$5x^2 = 80$	metoda 2
+	—	+	$ax^2 + c = bx$	$x^2 + 21 = 10x$	metoda 3
+	—	0	$ax^2 = bx$	$x^2 = 5x$	metoda 4
+	—	—	$ax^2 = bx + c$	$x^2 = 3x + 4$	metoda 5

Metody rozwiązywania równań kwadratowych

- Liczby utożsamiamy tu z długościami odcinków.
- Mnożenie odpowiada powierzchni prostokątów.
- W tych czasach pojęcie liczb ujemnych i zera nie było jeszcze znane.

a	b	c	równanie	przykład	metoda
+	+	+	$ax^2 + bx + c = 0$	—	—
+	+	0	$ax^2 + bx = 0$	—	—
+	+	—	$ax^2 + bx = c$	$x^2 + 10x = 39$	metoda 1
+	0	+	$ax^2 + c = 0$	—	—
+	0	0	$ax^2 = 0$	—	—
+	0	—	$ax^2 = c$	$5x^2 = 80$	metoda 2
+	—	+	$ax^2 + c = bx$	$x^2 + 21 = 10x$	metoda 3
+	—	0	$ax^2 = bx$	$x^2 = 5x$	metoda 4
+	—	—	$ax^2 = bx + c$	$x^2 = 3x + 4$	metoda 5

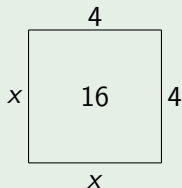
Metoda 1

Example ($x^2 + 10x = 39$)

x	25				
x					
x					
x					
x					
x^2	x	x	x	x	x

Pole dużego kwadratu wynosi $39 + 25 = 64 = 8 \times 8$.
Stąd $x + 5 = 8$, czyli $x = 3$.

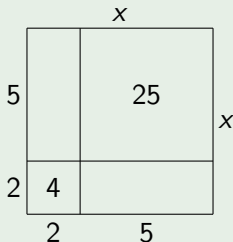
Metoda 2

Example ($5x^2 = 80$)

$5x^2 = 80$, stąd $x^2 = \frac{80}{5} = 16$, czyli $x = 4$.

Metoda 3

Example ($x^2 + 21 = 10x$)

Z kwadratu $x \times x$ wycinamy dwa prostokąty $5 \times x$.
Pokrywają się one w kwadracie 5×5 .

Mały kwadracik ma powierzchnię

$$x^2 - 10x + 25 = x^2 - 10x + 21 + 4 = 4 = 2^2.$$

$$x = 5 + 2 = 7.$$

Metoda 4

Example ($x^2 = 5x$)

Równanie $ax^2 = bx$ ma dwa rozwiązania:

- $x = 0$,
- $x = \frac{b}{a}$

Dla $x^2 = 5x$ mamy $x = 0$ lub $x = 5$.

Metoda 5

Example ($x^2 = 3x + 4$)

Z kwadratu $x \times x$ wycinamy dwa prostokąty $1.5 \times x$

Pokrywają się one w kwadracie 1.5×1.5 .

Mały kwadracik ma powierzchnię

$$x^2 - 3x + 1.5 \cdot 1.5 = 4 + 2.25 = 6.25 = 2.5^2.$$

Stąd $x = 1.5 + 2.5 = 4$.

Euklides

- **Euklides** (*Εὐκλείδης*) — grecki filozof i matematyk, przełom IV i III w p.n.e., Aleksandria.
- *Elementy* — kompendium wiedzy matematycznej, geometria, ale nie tylko.
- Algorytm Euklidesa — najstarszy (chyba) znany algorytm, największy wspólny dzielnik dwóch liczb.

Euklides

- **Euklides** (*Εὐκλείδης*) — grecki filozof i matematyk, przełom IV i III w p.n.e., Aleksandria.
- *Elementy* — kompendium wiedzy matematycznej, geometria, ale nie tylko.
- Algorytm Euklidesa — najstarszy (chyba) znany algorytm, największy wspólny dzielnik dwóch liczb.

Euklides

- **Euklides** (*Εὐκλείδης*) — grecki filozof i matematyk, przełom IV i III w p.n.e., Aleksandria.
- *Elementy* — kompendium wiedzy matematycznej, geometria, ale nie tylko.
- Algorytm Euklidesa — najstarszy (chyba) znany algorytm, największy wspólny dzielnik dwóch liczb.

Algorytm Euklidesa

Wersja z odejmowaniem, $NWD(x, y) = NWD(x - y, y)$.

Algorytm

- 1 Dopóki $x \neq y$ powtarzaj następujący krok:
- 2 Od większej z liczb x i y odejmij mniejszą.
- 3 Wynik to $x = y = NWD(x, y)$.

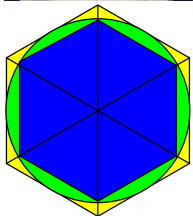
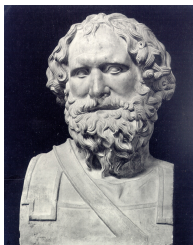
Algorytm Euklidesa

Wersja z odejmowaniem, $NWD(x, y) = NWD(x - y, y)$.

Algorytm

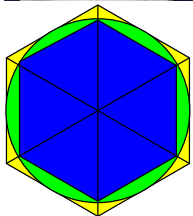
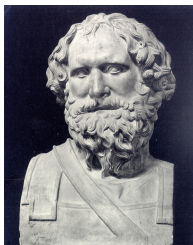
- 1 Dopóki $x \neq y$ powtarzaj następujący krok:
- 2 Od większej z liczb x i y odejmij mniejszą.
- 3 Wynik to $x = y = NWD(x, y)$.

Archimedes

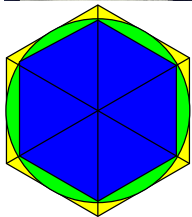
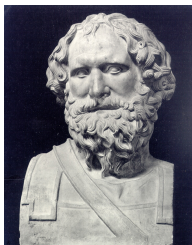
- **Archimedes** (*Ἀρχιμήδης*, ok. 287–212 n.e.)
wszechstronny grecki filozof, Syrakuzy.
- Opracował algorytm przybliżania liczby π .
- Okrąg jednostkowy z opisanym i wpisanym n -kątem foremnym.
- Proste oszacowanie dla sześciokąta:
 $3 < \pi < 2\sqrt{3}$

Archimedes

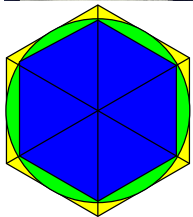
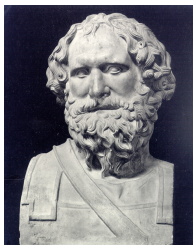
- **Archimedes** (*Ἀρχιμήδης*, ok. 287–212 n.e.) wszechstronny grecki filozof, Syrakuzy.
- Opracował algorytm przybliżania liczby π .
- Okrąg jednostkowy z opisanym i wpisanym n -kątem foremnym.
- Proste oszacowanie dla sześciokąta:
$$3 < \pi < 2\sqrt{3}$$

Archimedes

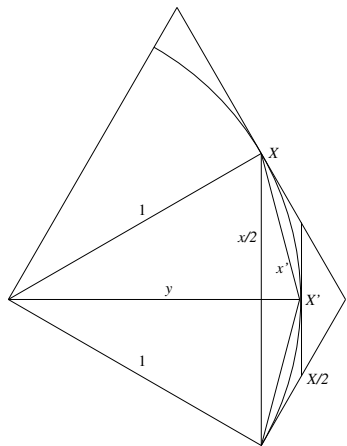
- **Archimedes** (*Ἀρχιμήδης*, ok. 287–212 n.e.) wszechstronny grecki filozof, Syrakuzy.
- Opracował algorytm przybliżania liczby π .
- Okrąg jednostkowy z opisany i wpisanym n -kątem foremnym.
- Proste oszacowanie dla sześciokąta:
$$3 < \pi < 2\sqrt{3}$$

Archimedes

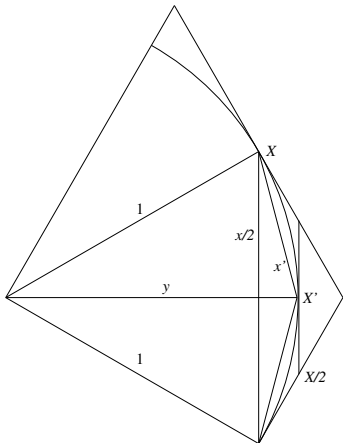
- **Archimedes** (*Ἀρχιμήδης*, ok. 287–212 n.e.)
wszechstronny grecki filozof, Syrakuzy.
- Opracował algorytm przybliżania liczby π .
- Okrąg jednostkowy z opisany i wpisanym n -kątem foremnym.
- Proste oszacowanie dla sześciokąta:
$$3 < \pi < 2\sqrt{3}$$

Algorytm Archimedesesa

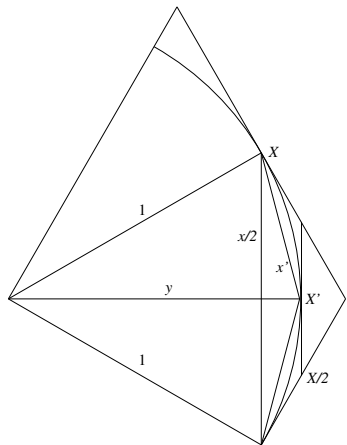
- X i x — boki n -kątów foremnych
 X' i x' — boki $2n$ -kątów foremnych
- Oznaczmy: $y = \sqrt{1 - \frac{x^2}{4}}$
- $X = \frac{x}{y} = \frac{2x}{\sqrt{4-x^2}}$

Algorytm Archimedes, c.d.

$$\begin{aligned}
 y &= \sqrt{1 - \frac{x^2}{4}} & X &= \frac{2x}{\sqrt{4 - x^2}} \\
 x' &= \sqrt{\frac{x^2}{4} + (1 - y)^2} = \\
 &= \sqrt{\frac{x^2}{4} + 1 + y^2 - 2y} = \\
 &= \sqrt{\frac{x^2}{4} + 1 + 1 - \frac{x^2}{4} - 2\sqrt{1 - \frac{x^2}{4}}} = \\
 &= \sqrt{2 - \sqrt{4 - x^2}} = \sqrt{2 - \frac{2x}{X}}
 \end{aligned}$$

Algorytm Archimedesza, c.d.

$$\begin{aligned}
 x' &= \sqrt{2 - \frac{2x}{X}} \\
 X' &= \frac{2x'}{\sqrt{4 - x'^2}} = \\
 &= \frac{2\sqrt{2 - \sqrt{4 - x^2}}}{\sqrt{4 - 2 + \sqrt{4 - x^2}}} = \\
 &= 2\sqrt{\frac{2 - \sqrt{4 - x^2}}{2 + \sqrt{4 - x^2}}} = \\
 &= 2\sqrt{\frac{2 - \frac{2x}{X}}{2 + \frac{2x}{X}}} = 2\sqrt{\frac{X - x}{X + x}}
 \end{aligned}$$

Algorytm Archimedes, c.d.

- Otrzymaliśmy następujące zależności:

$$x' = \sqrt{2 - \frac{2x}{X}} \quad X' = 2\sqrt{\frac{X-x}{X+x}}$$

- Kolejne kroki algorytmu Archimedes:

n	x	X	$\pi >$	$\pi <$
6	1.0000000	1.1547005	3.0000000	3.4641016
12	0.5176380	0.5358983	3.1058285	3.2153903
24	0.2610523	0.2633049	3.1326286	3.1596599
48	0.1308062	0.1310869	3.1393502	3.1460862
96	0.0654381	0.0654732	3.1410319	3.1427145

Algorytm Archimedesesa, c.d.

- Otrzymaliśmy następujące zależności:

$$x' = \sqrt{2 - \frac{2x}{X}} \quad X' = 2\sqrt{\frac{X-x}{X+x}}$$

- Kolejne kroki algorytmu Archimedesesa:

n	x	X	$\pi >$	$\pi <$
6	1.0000000	1.1547005	3.0000000	3.4641016
12	0.5176380	0.5358983	3.1058285	3.2153903
24	0.2610523	0.2633049	3.1326286	3.1596599
48	0.1308062	0.1310869	3.1393502	3.1460862
96	0.0654381	0.0654732	3.1410319	3.1427145

Języki programowania są wszędzie

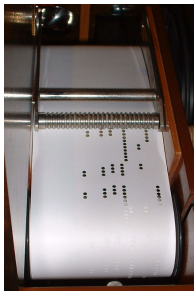
Programowanie było znane od dawna, choć nie wiedziano jeszcze, że jest to programowanie.

Example

Przepisy kulinarne

- zamówienie — specyfikacja,
- przepis — program,
- gotowanie — wykonanie,
- potrawa — efekt,
- smakuje? — testowanie,
- weryfikacja — ?

Języki programowania są wszędzie — muzyka

Example

Zapis nutowy:

- nuty — program,
- katarynka, pianola — komputer przenośny, serwer,
- taśma dziurkowana — skompilowany program,
- muzyka — efekt działania katarynki, pianoli, czy orkiestry,

Języki programowania są wszędzie — MetaFont

W
P
F

Example

Opisy skalowalnych czcionek (np. MetaFont):

- opis czcionek — program,
- wygląd czcionek przy zadanej rozdzielczości, parametrach i dla danego urządzenia — wykonanie,
- wygląd czcionek — efekt.

Języki programowania są wszędzie — systemy składu tekstu

Example

Systemy składu tekstu (np. \LaTeX , MS Word, Open Office) zawierają mechanizm **makrodefinicji**:

- tekst + makrodefinicje — program,
- skład tekstu — wykonanie,
- wydruk — efekt działania.

Języki programowania są wszędzie — \LaTeX

Example

Definicja tabelki, która sama się wypełnia liczbami Fibonacciego.

i	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fib_i	1	1	2	3	5	8	13	21	34	55	89	144

```

\newcounter{i}
\newcounter{a}
\newcounter{b}
\newcounter{c}
\newcommand{\fibtab}[1]{
  \def\heads{||}
  \def\inds{i}
  \def\wyniki{Fibi}
  \setcounter{i}{0}
  \setcounter{a}{0}
  \setcounter{b}{1}
  \@whilenum\value{i}<#1\do {
    \addtocounter{i}{1}
    \edef\heads{\heads ||}
    \edef\inds{\inds & \thei}
    \edef\wyniki{\wyniki & \theb}
    \setcounter{c}{\value{a}}
    \addtocounter{c}{\value{b}}
    \setcounter{a}{\value{b}}
    \setcounter{b}{\value{c}}
  }
  \begin{tabular}{\heads}
    \hline \inds \\
    \hline \wyniki \\
    \hline
  \end{tabular}
}
\fibtab{12}

```


Dziedzina algorytmiczna

Definition

Dziedzina algorytmiczna, to zestaw elementarnych pojęć, których możemy używać opisując algorytmy:

- zbiory wartości,
- funkcje i stałe,
- relacje.

Dziedzina algorytmiczna jest „wbudowana” w język programowania. Możemy jednak mówić o niej niezależnie od języka programowania.

Dziedzina algorytmiczna, c.d.

Example

Dziedzina algorytmiczna al-Khwārizmiego:

- \mathbb{R}_+ ,
- $1, +, -, \times, /, \sqrt{\quad}$,
- $<, =$.

Jeśli mamy zbiór wartości logicznych { prawda, fałsz }, to relacje możemy utożsamić z funkcjami w zbiór wartości logicznych.